

בונים בית יחד: שייכות, ערבות הדדית ומעורבות

חברה מגוונת, דאגה הדדית והקול של בני הנוער – צוללים בשלבים: מתחילים על פני המים ויורדים לעומק.

תאריך:

כיתה:

שם:

טקסט ושאלות

- 6 הטקסט: לא אורחים בבית שלנו
- 8 חלק א' – שחייה על פני השטח
- 9 חלק ב' – צלילה
- 11 חלק ג' – מעמקים
- 14 בודקים את עצמנו + כרטיס יציאה
- 15 מפתח תשובות למורה

כלים לקריאה

- 2 דף האסטרטגיות
- 3 מפת הצלילה
- 4 סימניות לגזירה
- 5 כרטיסי מילים לקיפול

איך משתמשים?

א. מתחילים בדף האסטרטגיות ובמפת הצלילה. ב. קוראים את הטקסט ועוצרים בתחנת העצירה. ג. עונים על השאלות לפי העומק: פני המים, צלילה והמעמקים. ד. מסיימים בבדיקה עצמית ובכרטיס יציאה.

כלים לקריאה

דף האסטרטגיות: איך קוראים לעומק?

אחרי הטקסט

מסכמים במשפט

מה הרעיון המרכזי – במילים שלי?

בוחנים בעין ביקורתית

האם הנימוקים משכנעים? מה חסר?

מחברים לחיים

איפה פגשתי משהו דומה? מה עמדת?

בזמן הטקסט

מסמנים בעיפרון

מילה לא מוכרת – עיגול. משפט חשוב – קו.

עוצרים בתחנות

מה קרה עד עכשיו? מה אני מנחש/ת שיקרה?

ממפים את הטיעון

טענה, נימוקים, טענת נגד, הפרכה ומסקנה. שימו לב למילות קישור.

לפני הטקסט

מציצים בכותרת ובתמונה

על מה הטקסט? מה כבר ידוע לי על הנושא?

קובעים מטרה

למה אני קורא/ת? למידע, להנאה, כדי לגבש דעה?

מזהים סוגה ומטרה

טור, כתבה, מאמר טיעון? מה הכותב/ת רוצה להשיג?

מקרא סימונים בעיפרון

מתחבר אליי

מפתיע אותי

לא הבנתי

משפט חשוב

מילה לא מוכרת

רשימת בדיקה לקורא/ת

קראתי את הכותרת ושאלתי את עצמי על מה הטקסט ☐

קראתי את כל הטקסט עד הסוף ☐

סימנתי מילה שלא הבנתי ☐

קראתי שוב את מה שלא היה ברור ☐

המטרה שלי בקריאה

למה אני קורא/ת את הטקסט הזה? מה הייתי רוצה לגלות?

כלים לקריאה

מפת הצלילה: סוג הטקסט ומילים חדשות

מפת הצלילה שלי

מעמקים

חושבים, מביעים דעה ויוצרים

צלילה

מסיקים, מקשרים ובודקים מילים ומבנה

שחייה על פני השטח

מוצאים מידע שכתוב בטקסט

סוג הטקסט: טקסט טיעוני

מה מאפיין את סוג הטקסט הזה? כתבו שני סימנים שתחפשו בקריאה:

לפני שצוללים

מה אני חושב/ת שיקרה בטקסט? (לפי הכותרת)

מילים חדשות

מילה	פירוש	משפט משלי
בן בית	מי שמרגיש שהמקום שייך לו ולוקח בו חלק	
ערבות הדדית	אחריות של כל אחד כלפי האחר	
משאירה חותם	משפיעה באופן שנשאר לאורך זמן	
רווחה נפשית	הרגשה טובה ויציבה מבחינה רגשית	
פשרה	הסכמה שבה כל צד מוותר על חלק מדרישותיו	

סימניות לגזירה

גזרו לאורך הקו המקווקו ✂

המעמקים

מעבר לשורות

- האם הטיעון משכנע? למה?
- מה טענת הנגד החזקה ביותר?
- מה עמדת המנומקת?
- איך זה מתחבר לחברה שלנו?

השאלה שלי: 📝

📖 בונים בית יחד: שייכות, ערכות הדדית ומעורבות
חט"ע 🎓

צלילה

בין השורות

- מה תפקיד הפסקה בטקסט?
- איזה יחס לוגי יוצרת מילת הקישור?
- מה המטרה של הכותב/ת?
- מה פירוש הביטוי בהקשר?

השאלה שלי: 📝

📖 בונים בית יחד: שייכות, ערכות הדדית ומעורבות
חט"ע 🎓

פני המים

כתוב בטקסט

- מי? מה? איפה? מתי?
- איזה פרט מוכיח?
- מה קרה קודם ומה אחר כך?
- איפה זה כתוב?

השאלה שלי: 📝

📖 בונים בית יחד: שייכות, ערכות הדדית ומעורבות
חט"ע 🎓

כלים לקריאה

כרטיסי מילים לקיפול

גזרו כל כרטיס, קפלו לאורך הקו המנוקד שבאמצע – המילה מקדימה והפירוש מאחור. תרגלו בזוגות. ✂

בן בית	מי שמרגיש שהמקום שייך לו ולוקח בו חלק
ערבות הדדית	אחריות של כל אחד כלפי האחר
משאירה חותם	משפיעה באופן שנשאר לאורך זמן
רווחה נפשית	הרגשה טובה ויציבה מבחינה רגשית
פשרה	הסכמה שבה כל צד מוותר על חלק מדרישותיו
ראשית	פתיחת הנימוק הראשון
יתרה מזו	הוספת נימוק חזק יותר
לפיכך	הסקת מסקנה מן הנאמר

לא אורחים בבית שלנו

לפני הקריאה

סוג הטקסט: טקסט טיעוני. חשבו על מקום שבו אתם מרגישים "בני בית" ועל מקום שבו אתם מרגישים "אורחים". מה יוצר את ההבדל?

הניחוש שלי:

מילון קטן

בן בית

מי שמרגיש שהמקום שייך לו ולוקח בו חלק

ערבות הדדית

אחריות של כל אחד כלפי האחר

משאירה חותם

משפיעה באופן שנשאר לאורך זמן

רווחה נפשית

הרגשה טובה ויציבה מבחינה רגשית

פשרה

הסכמה שבה כל צד מוותר על חלק מדרשותיו

הערות שלי

1 יש הבדל גדול בין אורח לבין בן בית. האורח יושב בסלון, נהנה מהכיבוד ומחכה שיגישו לו. בן הבית, לעומתו, יודע איפה נמצאות הכוסות, מפנה את השולחן ומרגיש שהבית הוא גם שלו. בני נוער רבים בישראל חיים בקהילה שלהם כמו אורחים: הם מקבלים שירותים, משתתפים בפעילויות שאחרים תכננו, ורק לעיתים רחוקות שואלים אותם לדעתם.

2 טענתי פשוטה: שייכות אינה מתנה שמחלקים לנו, אלא תחושה שנבנית מתוך עשייה. לפיכך, אם נרצה שבני נוער ירגישו שהחברה הישראלית היא ביתם, עלינו להפוך אותם מצופים לשותפים פעילים בכיתה, בבית הספר וביישוב.

3 ראשית, מעורבות יוצרת תחושת משמעות. מחקרים רבים בתחום הפסיכולוגיה מראים שאנשים התורמים לאחרים מדווחים על רווחה נפשית גבוהה יותר ועל קשר חזק יותר לסביבתם. תלמידה שהקימה עם חבריה פינת קריאה לילדים במרכז הקהילתי אינה רק "עוזרת". היא משאירה חותם בעולם ומבינה שיש לה בו מקום.

4 יתרה מזו, מעורבות היא בית ספר לחיים בחברה מגוונת. החברה הישראלית מורכבת מאנשים השונים זה מזה במוצאם, בשפתם, באמונתם ובאורח חייהם. מי שישב בוועדת תלמידים ונאלץ להקשיב לדעה שאינה שלו, לנסח הצעה ולהגיע לפשרה רוכש כלים שאי אפשר ללמוד מספר לימוד. כך, למשל, נער שעלה לארץ לפני שנתיים ומשתתף במועצת התלמידים מלמד את חבריו לא פחות ממה שהוא לומד מהם.

תחנת עצירה: עצרו רגע: מה קרה עד כאן? מה לדעתכם יקרה עכשיו?

5 זאת ועוד, בימים מאתגרים, כמו בתקופת שאגת הארי, התברר כמה כוח יש בקהילה שבה כל אחד מרגיש אחראי. בני נוער רבים התנדבו, סייעו לשכנים מבוגרים ושמרו על קשר עם מי שנשאר לבד. הם הוכיחו שערבות הדדית איננה סיסמה אלא הרגל, ומשום שזה הרגל, כדאי לתרגל אותו גם בימים רגילים.

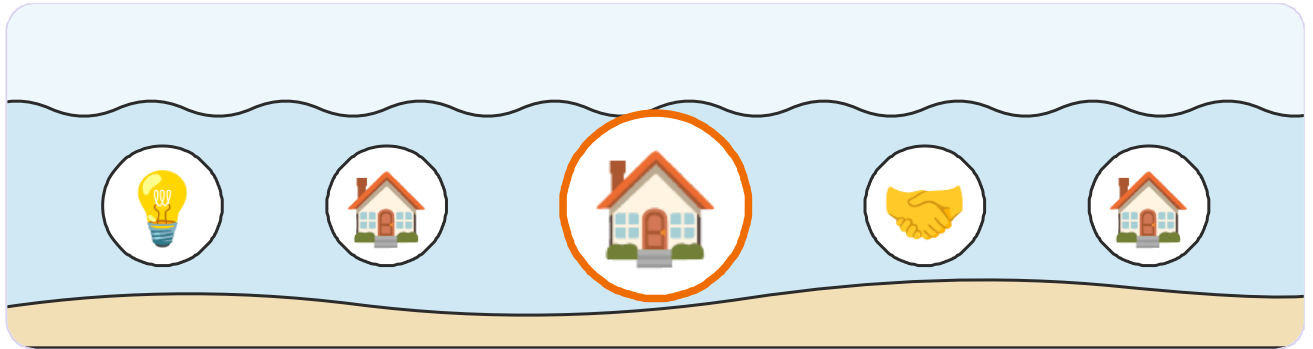
6 יש הטוענים כי מקומם של בני הנוער בכיתה, מול הספרים, וכי עדיין אין להם הניסיון הדרוש כדי להשפיע. אכן, הלימודים חשובים, וניסיון אינו נרכש ביום אחד. אולם דווקא משום כך יש להתחיל מוקדם: אף על פי שבני נוער אינם יודעים הכול, הם מכירים את עולמם טוב מכל מבוגר. מעורבות במידה, שעה בשבוע או פרויקט אחד בשנה, אינה פוגעת בלימודים אלא מעשירה אותם.

לא אורחים בבית שלנו (המשך)

7 לסיכום, בית משותף אינו נבנה מלמעלה. הוא נבנה כאשר כל דייר ודיירת מרגישים שיש בידם מפתח. הגיע הזמן לתת לבני הנוער את המפתח, לא כפרס על בגרות, אלא כדרך להגיע אליה.

לא אורחים בבית שלנו

שם:

חלק א' - שחייה על פני השטח

נתחיל על פני המים: נאתר מידע שכתוב במאמר במפורש.

איתור מידע

פני המים • כתוב בטקסט

1

מהי המטרה העיקרית של המאמר?

- א. למסור מידע על מועצות תלמידים בישראל
- ב. לשכנע שיש לשתף בני נוער באופן פעיל בחיי הקהילה
- ג. לתאר חוויה אישית של התנדבות

איתור מידע

פני המים • כתוב בטקסט

2

מה תפקידה של הפסקה הראשונה במאמר?

- א. להציג את טענת הנגד
- ב. לפתוח בדימוי (אורח מול בן בית) שמושך את הקורא ומכין את הקרקע לטענה
- ג. לסכם את הנימוקים

בדיקת פרטים

פני המים • כתוב בטקסט

3

נכון או לא נכון? סמנו ✓ בטבלה

המשפט	נכון ✓	לא נכון X
לפי הכותב/ת, שייכות היא תחושה שנבנית מתוך עשייה.	☐	☐
הכותב/ת ממליץ/ה שבני נוער יקדישו את רוב זמנם להתנדבות, גם על חשבון הלימודים.	☐	☐
במאמר מסופר על תלמידה שהקימה עם חבריה פינת קריאה לילדים במרכז הקהילתי.	☐	☐
הכותב/ת דוחה את טענת הנגד לגמרי ואינו/ה מסכים/ה עם אף חלק ממנה.	☐	☐

אוצר מילים בהקשר

פני המים • כתוב בטקסט

4

השלימו את המשפטים בעזרת מחסן המילים

פרס

חותם

הרגל

שותפים

מחסן מילים:

1. עלינו להפוך את בני הנוער מצופים ל_____ פעילים.
2. ערבות הדדית איננה סיסמה אלא _____.
3. התלמידה משאירה _____ בעולם ומבינה שיש לה בו מקום.

לא אורחים בבית שלנו (המשך)

שם:

חלק ב' - צלילה

עכשיו נצלול: נסיק מסקנות ונבחן את מבנה הטיעון, את מילות הקישור ואת הלשון.

סימון בטקסט

צלילה • בין השורות

5

מסמנים בטקסט

- סמנו בצהוב את המשפט שבו מוצגת הטענה המרכזית של המאמר.
- סמנו בירוק את טענת הנגד ובכחול את המשפט שמפריך אותה.
- סמנו בקו את המשפט שבו הכותב/ת מתחיל/ה להפריך את טענת הנגד.

מיון וארגון

צלילה • בין השורות

6

מיינו את המשפטים מן המאמר לפי תפקידם בטיעון. (מיינו: סמנו ✓ בעמודה המתאימה)

הפריט	טענה	נימוק / ראיה	טענת נגד	מסקנה
שייכות אינה מתנה שמחלקים לנו, אלא תחושה שנבנית מתוך עשייה	☐	☐	☐	☐
מעורבות יוצרת תחושת משמעות	☐	☐	☐	☐
מעורבות היא בית ספר לחיים בחברה מגוונת	☐	☐	☐	☐
מקומם של בני הנוער בכיתה, מול הספרים	☐	☐	☐	☐
בני נוער רבים התנדבו, סייעו לשכנים מבוגרים	☐	☐	☐	☐
הגיע הזמן לתת לבני הנוער את המפתח	☐	☐	☐	☐

קישור מושגים

צלילה • בין השורות

7

מתחו קו בין מילת הקישור לתפקידה בטיעון

א. הסקת מסקנה מן הנאמר

1. ראשית

ב. פתיחת הנימוק הראשון

2. יתרה מזו

ג. ויתור: הודאה בחלק מטענה ובכל זאת עמידה על העמדה

3. לפיכך

ד. הוספת נימוק חזק יותר

4. אף על פי ש...

לא אורחים בבית שלנו (המשך)

שם: _____

משמעות ביטוי

צלילה · בין השורות

8

מה פירוש הביטוי "משאירה חותם בעולם" בפסקה השלישית?

א. חותמת על מסמכים רשמיים

ב. משפיעה השפעה ניכרת שנשארת לאורך זמן

ג. עוזבת את המקום שבו גרה

מבנה ומטרה

צלילה · בין השורות

9

איזה יחס לוגי מביעה המילה "אולם" בפסקה השישית?

א. סיבה ותוצאה

ב. הוספה

ג. ניגוד או הסתייגות

מבנה ומטרה

צלילה · בין השורות

10

באיזה אמצעי רטורי משתמש/ת הכותב/ת במשפט הסיום "לא כפרס על בגרות, אלא כדרך להגיע אליה"?

א. משחק מילים: "בגרות" במשמעות של גיל ההתבגרות ושל תעודה ובשלות

ב. שאלה רטורית

ג. ציטוט ממומחה

מבנה ומטרה

צלילה · בין השורות

11

הסבירו כיצד הדימוי "אורח מול בן בית" שבפתיחה חוזר בסיום המאמר ("מפתח", "דייר ודיירת"), ומה תרומתו לליכוד הטקסט ולשכנוע.

מבנה ומטרה

צלילה · בין השורות

12

הכותב/ת מציג/ה טענת נגד ומפריך/ה אותה בפסקה השישית. תארו את מהלך ההפרכה והסבירו מדוע הצגת טענת הנגד מחזקת את הטיעון.

שאלות לפי עומק • חט"ע

לא אורחים בבית שלנו (המשך)

שם:

מארגן גרפי

צלילה • בין השורות

13

השלימו את הטבלה: לכל אחד משלושת הנימוקים במאמר כתבו דוגמה מהטקסט ואת מילת הקישור שפותחת אותו.

נימוק	דוגמה מהטקסט	מילת הקישור

חלק ג' - מעמקים

במעמקים תביעו עמדה, תיצרו ותחברו את הנושא לחייכם.

העברה למקרה חדש

המעמקים • מעבר לשורות

14

על פי רעיונות המאמר, מה נועה יכולה לעשות כדי להפוך מ"אורחת" ל"בת בית"? הציעו שני צעדים.

מקרה לבחינה: חדשה בשכונה

נועה, בת 16, עברה עם משפחתה ליישוב חדש לפני חצי שנה. היא משתתפת בפעילויות של מרכז הנוער, אבל מרגישה כמו אורחת: הכול כבר מתוכנן, ואיש אינו שואל לדעתה.

לא אורחים בבית שלנו (המשך)

שם:

שיח בכיתה

המעמקים · מעבר לשורות

17

מעגל שיח

- מה ההבדל בין להיות "אורח/ת" לבין להיות "בן/בת בית" בכיתה, בשכונה או בקהילה? מה אפשר לעשות כדי לעבור מצד אחד לצד השני?
- האם ערכות הדדית אפשרית גם בין אנשים שלא מסכימים זה עם זה? תנו דוגמה.
- איך השוני בין אנשים, בשפה, במוצא ובמנהגים, יכול להעשיר קבוצה? ומתי הוא עלול להרחיק, ומה אפשר לעשות כדי שזה לא יקרה?
- אילו קולות בכיתה שלנו נשמעים פחות? איך אפשר לפנות להם מקום?

ייצוג חזותי

המעמקים · מעבר לשורות

18

שרטטו "בית" שמייצג את הקהילה שלכם. כתבו על כל "מפתח" דרך אחת שבה בני נוער יכולים לקחת בה חלק.

בודקים את עצמנו + כרטיס יציאה

בודקים את עצמנו + כרטיס יציאה

בודקים את עצמנו

סמנו בכל שורה איך אתם מרגישים

עוד לא	בערך	בטוח/ה	
			אני יודע/ת לזהות את הטענה, הנימוקים וטענת הנגד במאמר טיעון.
			אני יודע/ת להסביר את תפקידן של מילות קישור כמו "אולם" ו"לפיכך".
			אני יודע/ת להסביר את ההבדל בין "אורח" ל"בן בית" בקהילה.

בונים בית יחד: שייכות, ערכות הדדית ומעורבות • חט"ע

כרטיס יציאה

שם:

כיתה:

תאריך:

1. כתבו במשפט אחד מה פירוש "שייכות נבנית מתוך עשייה".

2. ציינו אמצעי רטורי אחד מהמאמר והסבירו את תרומתו לשכנוע.

3. כתבו צעד אחד שתוכלו לעשות השבוע כדי להיות "בני בית" בקהילה שלכם.

כמה נהייתם מהטקסט? 1 2 3 4 5

מה אני לוקח/ת איתי מהטקסט? כתבו או ציירו

מפתח תשובות למורה

מפתח תשובות למורה

מפתח תשובות למורה – חט"ע. שאלות פתוחות: תשובות אישיות. מחפשים תשובה שנשענת על הטקסט, מנומקת ומנוסחת במשפטים שלמים.

שאלה	תשובה
1	ב. לשכנע שיש לשתף בני נוער באופן פעיל בחיי הקהילה
2	ב. לפתוח בדימוי (אורח מול בן בית) שמושך את הקורא ומכין את הקרקע לטענה
3	1. נכון 2. לא נכון 3. נכון 4. לא נכון
5	„דווקא משום כך יש להתחיל מוקדם...”
6	שייכות אינה מתנה שמחלקים לנו, אלא תחושה שנבנית מתוך עשייה – טענה; מעורבות יוצרת תחושת משמעות – נימוק / ראייה; מעורבות היא בית ספר לחיים בחברה מגוונת – נימוק / ראייה; מקומם של בני הנוער בכיתה, מול הספרים – טענה נגד; בני נוער רבים התנדבו, סייעו לשכנים מבוגרים – נימוק / ראייה; הגיע הזמן לתת לבני הנוער את המפתח – מסקנה
7	1-ב, 2-ד, 3-א, 4-ג
8	ב. משפיעה השפעה ניכרת שנשארת לאורך זמן
9	ג. ניגוד או הסתייגות
10	א. משחק מילים: "בגרות" במשמעות של גיל ההתבגרות ושל תעודה ובשלות

יצרה: רזית ראש בן ישי

לצלול פנימה • בונים בית יחד: שייכות, ערכות הדדית ומעורבות • חוברת תלמיד לחט"ע

